

รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อน
แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี
Communication Model to Increase the Operational Efficiency of
the Driving Committee in Reformatory Strategy Plan of Buddhism
Affairs in Pathum Thani Provinc

องอาจ ธรรมนิทา¹ และ ทวีดา กมลเวชช²

Ong-art Thammanitha and Tavida Kamolvej

Article History

Received: September 30, 2020

Revised: October 3, 2020

Accepted: October 8, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ตลอดจนข้อเสนอแนะรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะอำเภอ เลขาธิการเจ้าคณะปกครอง เจ้าอาวาสและภาคเครือข่าย รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 30 รูป/ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้ออกการสัมภาษณ์และข้อมูลเชิงเอกสารมาจัดทำให้เป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ซึ่งรูปแบบในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปอุปนัย จากการศึกษา พบว่า

แนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินการเป็นอย่างดี ในการสื่อสารเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการเป็นหลักในการสื่อสารเพื่อให้เป็นไปตามลำดับขั้นการบังคับบัญชาและให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วนและสมบูรณ์ โดยในการดำเนินงานนั้นได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทุกองค์กรให้การสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ตามกำลังและความสามารถทั้งในด้านการให้การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการให้คำปรึกษาด้านกระบวนการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินงาน ส่วน

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

Master degree, Faculty of Political Science, Thammasat University (Tha Prachan) E-mail: artchannel16@gmail.com

*Corresponding author

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

Assistant professor, PhD, Faculty of Political Science, Thammasat University (Tha Prachan)

ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเกิดขึ้นในการดำเนินงานนั้น ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา กระบวนการสื่อสาร การรับรู้ข่าวสาร การประสานงาน และช่องทางการสื่อสาร

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ควรมีรูปแบบการสื่อสารที่มีความหลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้การรับส่งข้อมูลมีถูกต้องสมบูรณ์และรวดเร็ว ควรมีช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้และหลากหลายช่องทาง ทั้งที่เป็นการสื่อสารทางเดียวผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะต่าง ๆ และการสื่อสารสองทางเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน อีกทั้งบุคลากรควรมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และควรจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดทำปฏิทินการทำงานเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, ประสิทธิภาพ, การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

ABSTRACT

This study intended to study the guidelines under the communicational-styled policy proposal to increase the operational efficiency of Committee for the Driving of the Strategic Plan for Reform of Buddhist Affairs, Pathum Thani Province as well as suggestions for communication models to increase operational efficiency of Committee for the Driving of the Strategic Plan for Reform of Buddhist Affairs, Pathum Thani Province. It is a qualitative study using documented research methods and in-depth interviews from the Committee for the Driving of the Strategic Plan for Reform of Buddhist Affairs, Pathum Thani Province. And those involved include the patriarch of Pathum Thani Province, the district patriarch, the secretary, the primate secretary, the abbot and the network sectors including a total of 30 main information providers / people. Then to analyze the data by using information obtained from interviews and documented information to organize systematically. To link and correlate information in which the qualitative analysis model is inductive summary data analysis, from the study found that.

The guidelines under the communicational-styled policy proposal to increase the operational efficiency of Committee for the Driving of the Strategic Plan for Reform of Buddhist Affairs, Pathum Thani Province, most of them have a good understanding of the action plan. In communication, formal communication styles were primarily used to meet the command hierarchy and to obtain correct, accurate, and complete information. For the operation, it receives cooperation from all network partners. All organizations are fully supportive of Buddhist affairs according to their strength and abilities both in providing support for various resources along with providing consultation on operational process, solving problems and obstacles that arise during the operation. As for the communication problems and obstacles arise in the operation, such as problems arising from the lack of understanding of the Buddhist strategy reform plan, communication process, perception of news, coordination and communication channels.

In addition, the suggestion of a communication model for enhancing the performance of the committee driving the Strategic Reform of Buddhist Affairs in Pathum Thani, should be a variety of communication styles both formal and informal. In order for the transmission of information to be accurate, complete and swift, there should be a variety of accessible communication channels. Both one-way communication through public relations together with various public media and two-way communication to achieve exchange of ideas and can be applied to improve operation. Besides, personnel should have the skills, knowledge and abilities to pass on the Strategic Reform of Buddhist Affairs to the stakeholders in order to achieve a common understanding of operating efficiency and should organize an efficient administration system by creating a working calendar to serve as a framework for meeting objectives within a limited time and budget.

Keywords: Communication models, the efficiency, the driving in reformatory strategy plan of Buddhist affairs in Pathum Thani province

บทนำ

พระพุทธศาสนา ถือเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทย มาช้านาน โดยการหล่อหลอมความเชื่อและค่านิยมด้วยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาจากฐานหนึ่งไปสู่ฐานหนึ่ง ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทยจึงมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนาทั้งในทางประวัติศาสตร์และในทางวัฒนธรรม ในทางประวัติศาสตร์นั้น ความเป็นมาของชนชาติไทยกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนากล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และมีความเกี่ยวเนื่องผูกพันกันมาโดยตลอด นับตั้งแต่ครั้งที่มีประวัติศาสตร์ปรากฏชัดเจน ประชาชนชาวไทยได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องสืบมาจนถึงปัจจุบัน จากสถิติข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ระบุว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 66,558,935 คน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนา จำนวนทั้งสิ้น 62,260,654 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.5 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศไทย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2562) พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง ไม่เฉพาะพระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนเท่านั้น แต่พระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยรวมของประเทศชาติอีกด้วย

สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลาย ๆ ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม จากภาวะวิกฤติด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพระพุทธศาสนา แม้ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะเป็นสัจธรรม ทนสมัย สามารถปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาและบุคลากรทางศาสนา บางส่วนที่ ประพฤติตนออกนอกกรอบแห่งพระธรรมวินัยเป็นเหตุ นำมาซึ่งวิกฤติศรัทธาอันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทำให้ต้องเกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อรักษาศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้มั่นคง และให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นที่พึงทางจิตใจและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง (คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ คณะสงฆ์กรุงเทพมหานคร, 2560)

ดังที่กล่าวมาแล้วเป็นมูลเหตุสู่การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นวาระแห่งชาติ เพราะได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ที่กำหนดให้สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ทำการศึกษาวิเคราะห์และจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปด้านต่างๆ เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) คณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยเหตุดังกล่าว สภาปฏิรูปแห่งชาติจึงนำข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติให้ฝ่ายศาสนจักร คือ มหาเถรสมาคม อัน

เป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทยดำเนินการหาแนวทางในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจนเกิดเป็นแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560)

ปัจจุบันเป็นช่วงเวลาในการนำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและเป็นระบบโดยคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (คปพ.) มีหน้าที่ในการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ลักษณะการถ่ายทอดเป็นไปตามลำดับของการปกครองคณะสงฆ์ คือ จากระดับบนลงไปสู่ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับวัด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลในแต่ละวัด ซึ่งการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นข้อต่อสำคัญ คือจากเขตการปกครองคณะสงฆ์ระดับภาค จำนวน 18 ภาค ไปสู่การขับเคลื่อนแผนปฏิรูปเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด ที่มีเจ้าคณะจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการมอบหมายนโยบาย ถ่ายทอดติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาผ่านลำดับการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นไป โดยมีกำหนดแนวทางให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ขับเคลื่อนแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายนำเสนอต่อเจ้าคณะจังหวัดเพื่อขออนุมัติ ผลักดัน สนับสนุนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กำหนดแผนปฏิบัติการ แผนการติดตามแผนการประเมินประจำปี ให้ความรู้ กระตุ้น ส่งเสริมการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ และประสานงานให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัด จะประสานงานเพื่อดำเนินการไปยังเจ้าคณะปกครองตามลำดับ เพื่อให้เกิดกระบวนการในการกำกับ ขับเคลื่อน บริหารจัดการวัดและพระสงฆ์ในสังกัดให้นำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560)

จากการที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตการณ์การปฏิบัติการกิจงานด้าน พระพุทธศาสนา ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมาระยะหนึ่ง ทำให้ได้รับทราบถึงความคืบหน้าจากผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานขับเคลื่อนนำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูป

กิจการพระพุทธศาสนาไปสู่การปฏิบัติมาโดยลำดับ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ระดับจังหวัด พบว่าผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจ้าคณะปกครองในแต่ละระดับชั้นภายในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปสู่การปฏิบัติ นั้น ยังขาดการรับรู้และความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและชัดเจน ทำให้การดำเนินงานประสบความล่าช้า การปฏิบัติงานร่วมกันยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่พึงประสงค์ ทำให้ผลการดำเนินงานโดยรวมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัด จะต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจน เป็นระบบ ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และตอบสนองตามแผนการดำเนินงาน เพื่อทำให้เกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจและสามารถดำเนินงานไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ (คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี, 2561) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ทราบถึงนโยบายรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

นิยามศัพท์

คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา หมายถึง เจ้าคณะปกครองคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พระสังฆาธิการ และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

รูปแบบการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการ วิธีการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีไปยังผู้ร่วมดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ส่งผลให้ผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารและแนวทางการปฏิบัติในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี รวมถึงแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์

2. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่การศึกษา

กำหนดพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะสำนักงานคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีและสำนักงานคณะสงฆ์ประจำอำเภอ ทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสองโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอลองหลวง อำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรีและอำเภอหนองเสือ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคัดเลือกจากคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 30 รูป/ท่าน

แนวคิดและทฤษฎี

ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสารหรือการติดต่อ (communication) มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “communis” ซึ่งแปลว่าการสร้างอย่างสามัญ (common) ดังนั้น communication จึงหมายถึง การกระ

ทำและ/หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินไปในลักษณะที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั่วไประหว่างสามัญ

Samuel C. Certo (2000) ได้กล่าวถึงการสื่อสารว่าเป็นการส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น ทำให้ทุกคนที่เข้าถึงข่าวสารนั้นทราบและเข้าใจแนวคิดหรือทัศนคติของผู้ส่งสาร

เสนาะ ตีแยว (2541) ได้นิยามความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสาร หมายถึง การกระทำโดยบุคคลเดียวหรือหลายคนในการส่งและการรับข่าวสาร ซึ่งอาจถูกบิดเบือนด้วยสิ่งรบกวนภายใต้สภาพและผลกระทบและโอกาสที่ทำให้เกิดข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการสื่อสารเป็นปฏิกริยาระหว่างกันทางสังคมโดยอาศัยระบบสัญลักษณ์และข่าวสาร

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2553) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร ว่าเป็นกระบวนการสื่อข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างผู้บริหารและระหว่างพนักงาน การสื่อสารเกี่ยวข้องกับข่าวสารของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนที่ต้องการสื่อเพื่อให้ทุกคนเข้าใจในข่าวสารนั้น

จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เป็นกระบวนการทางสังคมที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือคนอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร ทั้งในด้านความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่งสิ่งต่างเหล่านี้ล้วนเป็นเป้าหมายของการสื่อสารของมนุษย์ทั้งสิ้น

องค์ประกอบของการสื่อสาร

David K Berlo (1960) ได้พิมพ์เผยแพร่หนังสือชื่อ “The Process of Communication” เพื่ออธิบายทฤษฎีกระบวนการสื่อสารของมนุษย์และนำเสนอแบบจำลององค์ประกอบของการสื่อสาร โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสารนำเสนอเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่เรียกว่า "แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล" (Berlo's SMCR Model) โดยแบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือผู้ส่งสาร (Communication source) สาร (Message) ช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)

รูปแบบของการสื่อสาร

ค่านาย อภิปรัชญาสกุล (2560) เสนอรูปแบบของการสื่อสาร ดังนี้

1. การสื่อสารแบบเป็นทางการ (formal communication) เป็นการสื่อสารผ่านช่องทาง (channel of communication) ที่ปรากฏในแผนภูมิองค์กร (organization chart) มีระเบียบแบบแผนชัดเจน โดยสามารถแยก 3 ประเภทได้แก่

1.1 การสื่อสารแบบระดับบนลงล่าง (downward communication) นับเป็นการสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งทฤษฎีการสื่อสารแบบคลาสสิก ของ Max Weber's Theory of Bureaucracy อธิบายว่าองค์กรมีความเป็นอุดมคติและเป็นนามธรรม มีโครงสร้างแบบราชการเป็นลำดับชั้น (hierarchy) รวบรวมอำนาจแบบรวมศูนย์ (centralization) เป็นระบบปิดที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก (close system) มีแกนของเทคโนโลยีที่มีความเชี่ยวชาญ (technical cores) และมีกฎระเบียบที่ชัดเจน (importance of role) ดังนั้นจึงให้ความสำคัญแก่การสื่อสารแบบนี้มากที่สุดเพราะเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ การสั่งงาน หรือการควบคุม โดยระบุว่าเป็นวิธีการพื้นฐานที่ทำให้สมาชิกในองค์กรในการบังคับบัญชาระดับล่างได้รับทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยอาศัยช่องทางการสื่อสารตามแผนภูมิองค์กร นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่ออื่น ๆ เช่น ประกาศตามบอร์ด คู่มือการปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน จดหมายเวียน เป็นต้น นอกจากนี้การสื่อสารแบบระดับบนลงล่างสามารถกระทำได้โดยอาศัยการประชุมต่าง ๆ (oral media) หรือใช้สื่อแบบลายลักษณ์อักษร (written media) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาในระดับบนติดต่อกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้การสื่อสารแบบระดับบนลงล่างก็ยังมีข้อจำกัดที่สมาชิกในองค์กรอาจรับข่าวสารไม่ได้ทั้งหมดเพราะเนื้อหาจำนวนมากและการถ่ายทอดข่าวสารต่อไปอีกหลายชั้นทำให้เกิดการสูญหายของข่าวสารมากขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงปัจจัยด้านบรรยากาศรวมขององค์กร ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาของสมาชิกในองค์กร

1.2 การสื่อสารแบบระดับล่างขึ้นบน (upward communication) เป็นการส่งข่าวสารข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในการบังคับบัญชาระดับล่าง ๆ ขึ้นไปยังผู้บริหารระดับสูง โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร การสื่อสารแบบระดับล่างขึ้นบนนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสื่อสารแบบระดับบนลงล่าง ซึ่งการสื่อสารนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการที่ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงาน (participation) การป้อนกลับ (feedback) และการเสนอความคิดเห็นริเริ่มใหม่ ๆ (initiative) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นต่อหัวหน้างานหรือผู้บริหารระดับ

สูง นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารเพื่อสำรวจทัศนคติของสมาชิกในองค์กร การร้องทุกข์ เป็นต้น

1.3 การสื่อสารแบบแนวนอน หรือการสื่อสารในระดับเดียวกัน (horizontal communication or lateral communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารจากสมาชิกในองค์กรในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันโดยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประสานงาน สอบถาม หรือปรึกษาหารือ โดยมักจะใช้รูปแบบการประชุมหรือส่งหนังสือเวียนไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กร ทั้งนี้การสื่อสารแบบแนวนอนมักจะมิอุปสรรคจากการที่มีสมาชิกที่อยู่ในระดับเดียวกันจำนวนมาก จนทำให้ไม่สามารถติดตามข้อมูลข่าวสารได้ทั้งหมด รวมถึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมประชุมได้ทุกครั้ง อย่างไรก็ตามปัญหาบางประการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบนี้มักเกิดจากปัญหาความแตกต่างของสมาชิกที่มีความสนใจหรือวิชาชีพที่แตกต่างกัน อาทิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค นักบัญชี นักการตลาด เป็นต้น ทั้งนี้เพราะความแตกต่างในภูมิหลัง ประสบการณ์ และทักษะ ตลอดจนบรรยากาศการแข่งขันในองค์กรอาจเป็นอุปสรรคในการสื่อสารแบบแนวนอนได้

2. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (informal communication) เป็นการสื่อสารภายในองค์กรที่ไม่เป็นไปตามสายบังคับบัญชา และไม่เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผู้บริหารไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าสมาชิกผู้ใดเกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบนี้ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการมีลักษณะของการเสริมข้อมูลให้การติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพของการสื่อสาร

Goyer (1970) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสื่อสาร หมายถึงความสอดคล้องระหว่างความหมายของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไปยังผู้รับสารกับความหมายของสารที่ผู้รับสารได้รับ หากการรับรู้ความหมายของผู้รับสารตรงกับความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการแสดงว่าการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จหรือเกิดผลสัมฤทธิ์ในการสื่อสาร และ เดวิส (Davis, 2000) ได้ให้แนวทางในการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จว่าประกอบด้วยขั้นตอน 3 ประการ คือ (1) เครือข่ายความร่วมมือ (connection) ผู้สื่อสารต้องให้ความสำคัญกับเวลาในการสื่อสาร และผู้รับสารต้องให้ความสนใจและให้ความร่วมมือ ช่วยให้เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ดี (2) ความเข้าใจ (understanding) ผู้ส่งสารต้องพยายามทำข่าวสารให้เป็นที่เข้าใจในการสร้างการรับรู้ในความต้องการ มีเป้าหมายชัดเจน

ข้อมูลเพียงพอ (3) การตอบสนอง (response) ผู้รับสารมีการตอบสนองที่ชัดเจน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือการนำไปสู่การตอบสนองที่ต้องการ

จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่มีความละเอียดอ่อน มีโอกาสผิดพลาดหรือล้มเหลว ถ้าปัจจัยหรือส่วนประกอบใดส่วนประกอบหนึ่งบกพร่องโดยอาจเป็นปัจจัยจากผู้ส่งสาร ข่าวนสาร ช่องทางการสื่อสาร หรือตัวผู้รับสารก็ได้ ดังนั้นในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คณะกรรมการในการขับเคลื่อน เจ้าคณะปกครอง เจ้าอาวาส ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ต้องให้เกิดความเข้าใจตรงกันและขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) ที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์แปลความหมายเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี โดยมีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารทางราชการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสถิติที่เป็นตัวเลขของตัวแปรที่สำคัญวางไว้เพื่อนำมาอ้างอิงเป็นข้อค้นพบ (findings) อันจะทำให้ผลงานการวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือ (reliability) และความถูกต้อง (validity) โดยประเภทของเอกสารที่จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลงานวิจัยนี้ จะเน้นไปที่การค้นหาค้นหาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ หนังสือราชการ กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ (interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี 1 รูป เจ้าคณะอำเภอ 4 รูป เจ้าคณะตำบล 1

รูป เลขาธิการเจ้าคณะปกครอง 6 รูป เจ้าอาวาส 5 รูป และภาคีเครือข่าย จำนวน 13 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ประธานชมรมพุทธศาสตร์สากลในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมรักษาศรัยวงศ์สิ่งแวดล้อม ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านและประธานชุมชน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 30 รูป/ท่าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ประสานงานเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นจึงนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อให้เกิดบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นธรรมชาติกันเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีการจดบันทึกและบันทึกการสนทนาตลอดกระบวนการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกครั้งของการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (analysis) เป็นการวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสาร แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลเชิงเอกสารมาจัดทำให้เป็นเป็นระบบเพื่อเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลดังกล่าว ซึ่งรูปแบบในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่ผู้ศึกษานำมาใช้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปอุปนัย (analysis induction) ที่เป็นวิธีการนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของข้อมูล

ผลการศึกษา

1. แนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

แนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอแนะนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะปกครอง พระเลขาธิการ เจ้าอาวาสและภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธ

ศาสนาจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างดี เพราะตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นผู้ถ่ายทอดนโยบายให้แก่คณะสงฆ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงสร้างความรู้ความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูล แนวทางการปฏิบัติให้แก่ผู้ร่วมดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าคณะปกครองท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“ก่อนที่จะทำการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะปกครองจะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาของแผนนั้นทั้งในระดับนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะเจ้าคณะปกครองจะต้องทำการสั่งการและขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แผนนั้นสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ส่วนรูปแบบและวิธีการสื่อสาร ใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการเป็นหลัก ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความเหมาะสมในเรื่องของความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลข่าวสาร โดยเป็นการสื่อสารทางตรงจากบนลงล่าง เป็นไปตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา กล่าวคือ จากระดับจังหวัด สู่ระดับอำเภอ ระดับตำบลและวัดในปกครอง ถึงแม้จะเห็นว่า เป็นระบบที่ล้าสมัย เกิดความยุ่งยากซับซ้อนและค่อนข้างใช้เวลาในการสื่อสารมากพอสมควร แต่ทั้งนี้ก็ยังยึดถือเป็นรูปแบบการสื่อสารหลักที่ยังคงใช้อยู่ เพราะการสื่อสารรูปแบบนี้เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ การสั่งงาน หรือการควบคุม เป็นวิธีการพื้นฐานที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติในระดับล่างได้รับทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าคณะปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า

“สำหรับคณะสงฆ์ของจังหวัดปทุมธานี ก็ยังใช้รูปแบบการสื่อสารแบบทางการเป็นหลักในการส่งต่อข่าวสารข้อมูล เพราะถือเป็นการสื่อสารที่รับประกันได้ว่ามีความถูกต้องและแม่นยำที่สุด เพราะจะมาเป็นรูปแบบของลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญ ซึ่งในสารนั้นย่อมกล่าวถึงรายละเอียด ข้อเท็จจริง วิธีการปฏิบัติ รวมถึงการย้อนกลับของข้อมูล ซึ่งรูปแบบนี้ก็จะจะเป็นลักษณะการสั่งการจากบนลงสู่ล่างเป็นสำคัญ”

ในขณะที่ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย

หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และผู้นำชุมชน เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างดี ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรให้การสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ตามกำลังและความสามารถของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนในด้านทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ งบประมาณ บุคลากรในการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรวมถึงประชาชนที่ท้องที่ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่แล้ว ถือเป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือและให้การสนับสนุน ยิ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ประชาชน พลเมืองมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ยิ่งต้องเร่งส่งเสริมเป็นวาระเร่งด่วน ซึ่งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เรามีงบประมาณสนับสนุนอยู่ส่วนหนึ่งแต่ก็อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ดังนั้นสิ่งที่สามารถทำได้เพิ่มเติมคือการประสานขอความร่วมมือจากภาคเอกชนให้สนับสนุนอีกทางหนึ่ง”

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี กล่าวว่า “การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีได้สนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดเป็นรูปธรรมทั้งในด้านการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร การประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำในกระบวนการดำเนินให้ให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ”

นอกจากนี้ในการดำเนินงานยังพบปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเกิดขึ้นในการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาหลายด้าน ได้แก่

1) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ซึ่งในการดำเนินงานตามโครงการ ในบางยุทธศาสตร์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ซึ่งเป็นผลมาจากผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในแผนการดำเนินงาน จึงส่งผลให้เกิดความล้มเหลวไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยพระเลขานุการเจ้าคณะปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า

“อุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คือ เรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจในแผนงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเจ้าคณะปกครองหรือเจ้าอาวาสหลายท่านยังไม่เข้าใจในแผนยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากขั้นตอนการรับทราบนโยบายแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนายังไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเจ้าคณะปกครองหรือเจ้าอาวาสนั้น ส่วนใหญ่มีอายุ พรรษามากแล้ว การที่ท่านจะต้องมาทบทวนทำความเข้าใจในเนื้อหาของแผนงานย่อมเป็นสิ่งที่ยากเป็นอย่างยิ่ง”

2) ปัญหาด้านกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี กระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นยังมีจุดอ่อนที่เป็นช่องโหว่ให้เกิดความล้มเหลว โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ขั้นตอนการรับ - ส่งสาร หรือ การถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์ ผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์จึงส่งผลให้ผู้รับแผนยุทธศาสตร์นั้น ได้รับข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้ใหญ่บ้านท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“ปัญหาที่สำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ของการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คือ การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ถึงแม้ผู้รับข้อมูลแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจะมีความเข้าใจในสาระสำคัญและวิธีการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี หากไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้ปฏิบัติหรือประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจได้ การดำเนินงานตามนโยบายนั้นอาจเกิดความผิดพลาดและนำไปสู่ความล้มเหลวได้”

3) ปัญหาด้านการรับรู้ข่าวสารการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี โดยการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์นั้นเป็นไปตามลำดับขั้นจากบนลงล่าง จึงทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ นอกเหนือจากหนังสือสั่งการหรือมติมหาเถรสมาคมแล้ว ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารก็มีข้อจำกัด อาทิ การเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ซึ่งสำหรับเจ้าอาวาสบางท่านก็มิได้มีความรู้ความ

สามารถในการใช้งานผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเจ้าอาวาสท่านหนึ่งแสดงความเห็นว่า

“อุปสรรคสำคัญที่เจ้าอาวาสส่วนใหญ่เผชิญ คือ เรื่องการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพราะส่วนใหญ่ต้องรอหนังสือสั่งการจากเจ้าคณะปกครองตามลำดับ หรือไม่ต้องรอให้ถึงวาระการประชุมคณะสงฆ์ จึงทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการ อีกทั้งการที่จะเข้าถึงข้อมูลนั้นก็ต้องใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้าช่วย ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าอาวาสก็เป็นหลวงปู่หลวงตา จึงเป็นการยากที่จะเข้าถึงข้อมูล”

4) ปัญหาด้านการประสานงาน การขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ยังประสบปัญหาในเรื่องการประสานงาน เพราะวัดไม่มีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงาน หรือประชาชนให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ หากแต่เป็นการขอความร่วมมือให้ได้รับความช่วยเหลือเท่านั้น ซึ่งก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่า การขอความร่วมมือนั้นจะประสบผลสำเร็จและได้รับการตอบรับหรือไม่ โดยเจ้าอาวาสท่านหนึ่งกล่าวว่า

“การที่วัดจะสามารถดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว หากแต่ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไป วัดไม่สามารถไปสั่งการอะไรได้ โดยที่ผ่านมานั้นก็ได้เพียงแค่ขอความร่วมมือ โดยอาจจะทำเป็นหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงหน่วยงานต่าง ๆ หรืออาจจะประสานให้มาประชุมเพื่อร่วมดำเนินงาน ซึ่งก็ไม่ว่าจะบอกได้ว่าจะได้รับความร่วมมือหรือไม่ มากน้อยเพียงใด”

5) ปัญหาด้านช่องทางการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ช่องทางการสื่อสารที่ปฏิบัติกันอยู่ ได้แก่ การสื่อสารผ่านจดหมายสั่งการที่เป็นลายลักษณ์อักษร การประชุมชี้แจง การประชุมหารือ การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการแจ้งข่าวสารผ่านระบบโซเชียลมีเดีย และการแจ้งข่าวสารผ่านทางโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในแต่ละช่องทางล้วนมีปัญหาและอุปสรรค ทั้งบุคคลและเครื่องมือในการส่งสาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมในการเลือกช่องทางที่เหมาะสม โดยเจ้าคณะปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ถึงแม้ในปัจจุบันคณะสงฆ์มีช่องทางมากมายในการที่จะสื่อสารไปยังคณะในปกครอง แต่ยังคงพบว่า เจ้าอาวาสหลาย ๆ ท่านไม่สามารถเข้าถึงช่องทางเหล่านั้นได้ เช่น การสื่อสารผ่านช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก หรือแม้แต่การสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ เพราะส่วนใหญ่เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอายุ พรรษามาก ไม่ทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และยังไม่เปิดใจรับสิ่งเหล่านี้ ยังคงยึดติดกับระบบราชการที่เป็นหนังสือสั่งการและเป็นลายลักษณ์อักษรส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี”

นอกจากนี้ ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี มีปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสารของบุคลากร ภาวะผู้นำของเจ้าคณะปกครอง รูปแบบการสื่อสารที่มีความหลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อีกทั้งการสื่อสารจากบนลงสู่ล่างและจากล่างขึ้นบน มีกระบวนการสื่อสารที่เป็นระบบเลือกใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย เป็นการประสมประสานระหว่างรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ ได้แก่ การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบน การสื่อสารตามแนวนอน การสื่อสารข้ามสายงาน และที่ไม่เป็นทางการ (2) ควรมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย โดยมีทั้งการสื่อสารทางเดียว เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะท้องถิ่น ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงชุมชน สถานีโทรทัศน์เคเบิลท้องถิ่น ประกาศ บอร์ด หรือแม้แต่การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และการสื่อสารสองทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (3) บุคลากรต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูป

กิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี (4) ควรจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการวางระบบการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด โดยเจ้าคณะปกครองท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“บุคคล ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้การสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิภาพ หากบุคคลมีความรู้ ความสามารถและถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้อย่างดีเยี่ยมแล้ว ผู้รับการถ่ายทอดย่อมเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตามแผนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งในการสื่อสารนั้นจะต้องมีรูปแบบที่ประสมประสานกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบนเพื่อให้ได้ข้อมูลแนวคิด ทศนคติที่หลากหลาย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

นอกจากนี้เจ้าอาวาสท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีนั้น วัตถุประสงค์ลำดับขั้นล่างสุด ดังนี้จึงถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น ผู้ที่สามารถเข้าใจและเล็งเห็นปัญหานั้นมากที่สุดคือเจ้าอาวาสในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น เมื่อเจ้าอาวาสเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาให้เจ้าคณะปกครองควรทราบ เจ้าคณะปกครองควรรับฟังปัญหาและพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาจากข้อเสนอของเจ้าอาวาสเพื่อให้การแก้ไขปัญหาตรงจุด”

อภิปรายผล

1. แนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษา แนวทางปฏิบัติภายใต้ข้อเสนอนโยบายรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี พบว่า เมืองค์ประกอบและขั้นตอนกระบวนการในการขับเคลื่อนที่สอดคล้องตามหลักการแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่กำหนดทิศทางในการปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์

และเป้าประสงค์ของมหาเถรสมาคม ที่มีจุดเน้นในเรื่องของระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน และการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อการส่งต่อข้อมูลและให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากพิจารณาถึงแนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของนโยบาย โดยมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องในการสื่อสาร ดังนี้

1.1 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าคณะปกครอง ผู้นำนโยบาย ไปปฏิบัติในแผนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ได้แก่ เจ้าคณะปกครอง เจ้าอาวาส และภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงาน ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในแผนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างดี เพราะตระหนักและเห็นความสำคัญในการศึกษาให้เข้าใจถึงกรอบการปฏิรูป การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน การดำเนินการตามกรอบแนวทาง และการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและนำไปปฏิบัติตามภารกิจได้ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2560) กล่าวว่า ในกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้ส่งสาร และผู้รับสารที่ดี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารนั้นมีทักษะความชำนาญในการส่งและรับสาร ตลอดจนมีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเจตคติที่ดีในการสื่อสาร

1.2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการเป็นหลักในการสื่อสาร ถือเป็นข้อดีที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการสื่อสารนั้นมีความถูกต้อง แม่นยำ สมบูรณ์และครบถ้วน ได้แก่ การจัดประชุมหารือระหว่างคณะสงฆ์ ภาคีเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อสรุปการดำเนินการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา แนวทางการปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม

ต่าง ๆ ในขณะที่ยังมีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการก็ยังมีข้อด้อยอยู่เช่นกัน สอดคล้องกับ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2550) กล่าวว่า การสื่อสารผ่านหนังสือราชการที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อแจ้งให้ทราบและขอความร่วมมือนั้น เป็นข้อด้อยที่ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย สามารถส่งได้หลายๆ คนในขณะเดียวกันก็ตาม แต่สำหรับคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีก็ยังคงเน้นการส่งต่อข้อมูลที่เป็นหนังสือหรือเอกสาร เพื่อใช้ในการยืนยันการรับสารเช่นเดิม

1.3 ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยความร่วมมือจะเป็นไปในลักษณะการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การสนับสนุนงบประมาณ การให้คำปรึกษาคำแนะนำ การระดมความคิดเห็น การประสานงานขอความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้ ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติของการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้เริ่มต้นหรือสิ้นสุดที่คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีเท่านั้น หากแต่จุดเริ่มต้นที่แท้จริงอยู่ที่ขั้นตอนในระดับจุลภาค กล่าวคือ ในระดับวัด ชุมชน และพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขปัญหา โดย วรเดช จันทรร (2551) กล่าวว่า ในการวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การแก้ไขพัฒนา และพัฒนาปรับปรุง จำเป็นที่จะต้องได้รับแรงสนับสนุนความร่วมมือในด้านต่างๆ จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่นั้นๆ เพราะบริบทของแต่ละพื้นที่ย่อมมีความต่างกัน ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายก็ย่อมมีรูปแบบที่ต่างกันออกไป

1.4 ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของกระบวนการสื่อสารเกือบทั้งระบบ ตั้งแต่ ผู้ส่งสาร ได้แก่ เจ้าคณะปกครองที่ยังมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไม่เพียงพอ อีกทั้งสารที่ส่งนั้นเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นทางการโดยการสื่อสารออกไปผ่านช่องทางการส่งจดหมายราชการที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งยากต่อการ

ทำความเข้าใจ ส่งผลให้ผู้รับสาร คือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ เจ้าอาวาส ภาควิชาครูข่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่เข้าใจในแผนการปฏิบัติและทำให้ผลการดำเนินงานผิดพลาดหรือมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดย เสนาะ ตีเยว (2541) กล่าวว่าในกระบวนการสื่อสารนั้น องค์ประกอบในการสื่อสารจะต้องมีความสมบูรณ์ โดยเฉพาะผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะต้องมุ่งศึกษาทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตีความแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาถูกต้องแม่นยำทั้งกระบวนการ แล้วนำไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

1.5 ประสิทธิภาพการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

กลไกสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ได้แก่ เจ้าคณะปกครองทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ที่ใช้หลักความเป็นผู้นำซึ่งถือเป็นปัจจัยสูงสุดในการสื่อสารในองค์กร โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีศักยภาพในการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์ให้แก่ผู้ร่วมดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเอาใจใส่ในการติดตามผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนรับคำแนะนำต่อแนวทางการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การเลือกรูปแบบการสื่อสารที่มีความเหมาะสมมาปรับใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการที่เน้นในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูล และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มุ่งเน้นความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร และการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสมเพราะการเลือกใช้เครื่องมือในการสื่อสารที่ดีเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน และทำให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อสถานการณ์ ปัจจุบัน สอดคล้องกับ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550) ที่กล่าวถึง หลักการสื่อสารภายในองค์กร ดังนั้นคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาหรือเจ้าคณะปกครองต้องเข้าใจแนวทาง และวิธีปฏิบัติเพื่อให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ โดยการสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นด้วยการติดตามเอาใจใส่ทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ในการดำเนินการตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ยึดมั่นการสื่อสารแบบสองทางทั้งจากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน เลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม ตลอดจน

มีการสื่อสารที่ต่อเนื่องเพราะในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้น มีกรอบระยะเวลาการดำเนินงานยาวนานถึง 20 ปี

2. ข้อเสนอแนะรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี จะต้องมัลักษณะและมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การสื่อสารจะต้องเป็นรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ในการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี มุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง แม่นยำ และครบถ้วน โดยกำหนดรูปแบบการสื่อสารแบบทางการเป็นหลัก ทั้งการสื่อสารแบบระดับบนลงล่างและการสื่อสารแบบระดับล่างขึ้นบน โดยใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านหนังสือราชการที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดผลเสียในด้านความล่าช้า สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายใน ดังนั้นการนำรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ร่วมกันจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย คำนาย อภิรัชญาสกุล (2560) กล่าวว่า ตามหลักรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ สามารถนำมาปรับใช้ผสมผสานทั้ง 3 รูปแบบ โดยรูปแบบจากบนลงล่างมีจุดเน้นในเรื่องของโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การสั่งงาน หรือการควบคุม ซึ่งเป็นพื้นฐานให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติได้รับทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่รูปแบบจากล่างขึ้นบนนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติตามนโยบายได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต่อเจ้าคณะปกครองตามลำดับขั้นขึ้นไป ในขณะที่การสื่อสารแบบแนวนอน ช่วยให้การดำเนินงานในระดับเดียวกัน อาทิ การสื่อสารระหว่างเจ้าอาวาสกับเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสกับผู้นำชุมชน ให้สามารถสื่อสารถึงกันได้โดยในลักษณะการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

ได้สะดวก รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ มีลักษณะของการเสริมข้อมูลให้การติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 บุคลากรต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์ บุคลากรในการดำเนินงานการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีทุกระดับจะต้องมีศักยภาพ มีศิลปะในการสื่อสาร ทั้งเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ดี สามารถเลือกใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมได้อย่างชาญฉลาด และสามารถวิเคราะห์ แผลความหมายของข้อมูลข่าวสาร นำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เบอร์โล (Berlo, 1960) กล่าวว่า ตามหลักรูปแบบการสื่อสาร ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อขีดความสามารถของผู้ส่งและผู้รับ ที่จะให้การสื่อสารนั้นได้ผลสำเร็จ คือ ทักษะในการสื่อสาร เจ้าคณะปกครองและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องมีความชำนาญในการส่งและรับนโยบายการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง

2.3 มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ระบบการบริหารจัดการในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เป็นไปตามโครงสร้างการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีตามลำดับการบังคับบัญชา ตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส โดยอาศัยการสั่งการตามลำดับการบังคับบัญชา ซึ่งอาจส่งผลต่อการดำเนินงานให้เกิดความล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี (2561) ได้มีการประยุกต์รูปแบบการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้คณะกรรมการสามารถมาบริหารจัดการโครงการได้เลย โดยไม่ต้องให้เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา จึงทำให้ระบบการบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1.1 คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีทุกระดับ ควรทำความเข้าใจในเนื้อหา กระบวนการ และวิธีการการดำเนิน

งานของแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดแผนการดำเนินงานสู่การปฏิบัติให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบและวิธีการสื่อสารในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ควรเลือกใช้การสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสมตามบริบทการทำงานของแต่ละพื้นที่

1.3 เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการประสานงานในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรแต่งตั้งคณะกรรมการภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีจากทุกภาคส่วน ทั้งบุคคล องค์กรภาครัฐและเอกชน

1.4 ควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานีสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไม่จำกัด อาทิ เว็บไซต์โครงการ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น

1.5 ควรจัดทำปฏิทินการดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับสามารถปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

2.3 ควรศึกษาการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับภาค เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามบริบทของแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2562). สถิติจำนวนประชากรประจำปี พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์คณะสงฆ์กรุงเทพมหานคร. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาคณะสงฆ์ กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2560 – 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร.
- คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ภาค 1. (2561). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2561 คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ภาค 1 ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560 – 2564. ปทุมธานี: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี.
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2560). การเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร. กรุงเทพฯ: บริษัท โฟกัสมีเดีย แอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2553). การจัดการสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ.” นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). มนุษย์สัมพันธ์พฤติกรรมในองค์กร. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรเดช จันทรศร. (2551). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- เสนาะ ดิเยาว์. (2541). การสื่อสารในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- David K Berlo. (1960). *The Process of Communication*. New York: Hoit, Rinehart and Winston.
- Goyer, R.S. (1970). Communication, communicative process, meaning toward a unified theory. *Journal of communication* 20, 4-16.
- Samuel C. Certo. (2000). *Modern management*. New Jersey: Prentice-Hall.